

Fizetett szabadság gyermekgondozás után

L-né, szegedi olvasónk első gyermekét 1972 márciusában, a másodikát 1974 júliusában szülte. Így gyermekgondozási segélyen volt, illetve van. Azt kérdezi: a gyermekgondozási segélyen eltöltött időre jár-e mindkét gyermeke után fizetett szabadság vagy sem. Ha igen, azt mikor veheti igénybe?

A rendelkezések értelmében a dolgozó szülőt, illetve kisgyermekes anyát a következő esetekben illeti meg fizetett szabadság: a szülési szabadság alatt, valamint a 10 éven aluli gyermek gondozása vagy ápolása miatt munkában el nem töltött időre, legfeljebb azonban egy évre, függetlenül attól, hogy erre az időre járt-e táppénz, vagy gyermekgondozási segély. Tehát alapvető szabály, hogy a gyermekgondozási segélyen töltött időből legfeljebb egy év

arányában jár a rendszeres (alap- és pórt-) szabadság. Ezt a szabályt minden gyermeknél külön-külön kell alkalmazni. Tehát olvasónk esetében jár az első, a második gyermek után is a fizetett szabadság. E címen a szabadságot is az általános szabályok szerint kell kiadni. Az akadályoztatás miatt ki nem vett szabadságot is fel lehet használni az újbóli munkába állást követő 30 napon belül. A kollektív szerződés ettől eltérő határidőt is megállapíthat. A gyermekgondozási segélyezés

időtartama is ilyen akadálynak számít. Tehát az említett fizetett szabadságot akkor kell kiadni, amikor már a második gyermekkel sem lesz gyermekgondozási segélyen, és visszament dolgozni a munkáltatójához. Az ilyen címen járó szabadságot pénzben megváltani csak a munkaviszony megszűnése esetén lehet, tehát akkor, ha nem megy vissza dolgozni a régi munkahelyére, illetve visszamegy, de még mielőtt kivenné a szabadságot, megszűnik a munkaviszonya.

Olvasónk kérdésére közöljük, hogy mindkét gyermeke után jogosult külön-külön fizetett szabadságra, és azt a gyermekgondozási segélyezés lejárta után kiveheti.

Dr. V. M.

Az egyik gyógyszer: a korai felismerés

Küzdelem a vese-tbc ellen

Nem népbetegség többé Magyarországon a tbc. Ezt a mondatot nemegyszer olvastuk, hallottuk megnyugvással az utóbbi években. Mégis — az ünneprontás szándéka nélkül — nem ért körültekintően fogalmaznunk, hiszen ha a még meglevő veszélyeket, gondokat elpálástoljuk, azzal a még szükséges megelőzés és a gyógyítás lehetőségének is újtát álljuk.

A felszabadulás óta végzett hazai erőfeszítések eredményeként csökkent az egyéb, tüdőn kívüli tbc-s megbetegedések száma is, kivétel azonban a vesetuberkulózis. Ez nem valamiféle magyar specialitás: világszerte ismert, s egyedül talán a skandináv államok tudnak jobb statisztikát felmutatni.

Magyarországon a vesetuberkulózis elleni küzdelemben élen jár Szeged. Hagyományai vannak itt ennek a munkának, s az előző tevékenységét folytatják ma is a szegedi orvosok. Rendszeresen szerveznek ankétokat a vese-tbc-ről és az erről a témáról szóló tudományos gyűlések, kongresszusok is helyet adtak már a város. Legutóbb a városi tanács kórházának tudományos bizottsága, dr. Bálint József, az Országos Korányi TBC Gyógyintézet urológiai osztályának vezető főorvosa elnökletével rendezett tudományos ülést Szegeden. Az előadások — amelyek a vese-tbc utóbbi tíz évről számoltak be — azt bizonyították, hogy minden nemzedéknek újra és újra el kell végeznie az értékelést. Ezzel a betegséggel, sajnos, egyelőre még évekig harcolnia kell az orvostudománynak. Ezért is beszélgettünk erről dr. Bálint Józseffel és két szegedi szakértővel, dr. Scultéty Sándorral és dr. Rózsa Józseffel.

Magyarországon tíz év alatt minimálisan csökkent a vese-tbc-ek száma, mindössze 10 százalékkal. Kérdés, vajon a tbc-nek valamiféle különleges fajtájával állunk szemben? Különleges, ha arra gondolunk, hogy ez a betegség az orvostudomány eredményeinek egyik következménye. A vesetuberkulózis ugyanis mindig másodlagos megbetegedés, legtöbbször a tüdő, a mellhártya fertőzése előzi meg. Fontos tudni: rejtve is lejárhatott a betegség, anélkül, hogy bárki észrevette volna. Az első tuberkulózis és a vese-tbc között hosszú — sokszor húsz-harminc év — a lappangási idő. Ezért fordul elő gyakrabban idősebb

korban ez a betegség. Az elmúlt évek során azonban alattomosabbá is vált: látásra megszűnt, azaz kevesebb tünettel jár, maga a betegség viszont éppoly veszélyes. Sajnos, ritkán ismerik fel idejében az emberek, és későn kerülnek orvoshoz. Egy érdekes felmérés tanulása szerint 25 vesetuberkulózisban szenvedő orvos közül 78 százalék csak akkor észlelte magán az első komoly tüneteket, amikor már csupán a műtét segíthetett.

Mi hát a megelőzés módja, és miként lehet elkerülni a betegeknek a sebészeti beavatkozást? Szegeden a TBC Gondozó Intézet feladata, hogy felkutatja a vesetuberkulózisban szenvedő betegeket. Miként lehetséges ez idejében, a betegség tünetmentes stádiumában? Az intézet egykori és jelenlegi betegnevelő szakoson vizeletvizsgálatot végeznek. Ha az adatok kórosak, kikérlik az urológus szakvéleményét is. A tbc-gondozó egyedül tehát nem képes eredményes munkát végezni, szükség van olyan intézet együttműködésére, amellyel azonos szemlélet alapján egységes gyógyító munkát végeznek. Ezt a feladatot a kórház urológiai osztálya látja el, ugyanakkor a SZOTE I. sz. sebészeti klinikájának urológiai beteget

is a gondozó intézet veszi át. Szegeden tehát szerencsés helyzet alakult ki: az általános urológiai hálózat nem különült el a tbc-s hálózattól. A szakrendelések a kórházzal, a kórház pedig a gondozó intézettel épített ki szoros kapcsolatot. Ez jó az orvosok gyógyító munkája szempontjából és jó a betegeknek: sok főlölesleges várokozástól, huzavonától kíméli meg őket ez a szervezés.

A szegedi TBC Gondozó Intézet a városból és a járársból 200 beteget tart nyilván, s ez a szám valamivel magasabb az országos átlagnál. Az utóbbi évek egyik legnagyobb eredménye, hogy a régen csak műtéttel gyógyítható betegséggel szemben gyógyszerrel is fel lehet venni sikeresen a harcot. S ennek köszönhető az is, hogy ma már nem kényszerülnek évekig táppénzre ezek a betegek, hamarabb munkába állhatnak. S ha mégis a sebészetre kerül a beteg, lehetőség van arra, hogy a vesét megtartsák.

Mindennek lényege tehát: a korai felismerés. Aki átessett már egyszer tbc-s fertőzésen — főként az idősebb emberek, hiszen a BCG-oltást kapott 14 éven aluliakat már nem fenyegeti ez a veszély — ismétlődő vesepanaszokkal azonnal forduljanak orvoshoz.

Chikán Ágnes

Szegedi fiatalok a Palicsi-tó építésénél

Bizonyára tudják olvasóink, hogy a jugoszláviai Palicsi-tó négy évvel ezelőtt, 1971-ben csaknem tönkrement, annyira iszap rakódott le fenekén. Az iszaprétegek oxigénhiány alakult ki, illetve kénhidrogén képződött benne, s ennek következtében rengeteg hal elpusztult. Több növény- és állatfaj teljesen eltűnt, a közkedvelt tó vize furdásra alkalmatlanná vált. Az 5,6 négyzetkilométeres vízfelületű furdónél nem is a mentési, hanem a szanálási, újjáépítési munkához kellett sürgősen hozzáfogni. Már 1971—72 telén lecsapolták a vizet és kiszárították a tavat, majd megkezdődtek a munkálatok.

A több éves programot, amelyet a szépséges furdóhely újjáépítésére állítottak össze, „a század vállalkozásának” is nevezik a szabadkai, palicsi emberek, akik fizetésük egy százalékával járulnak hozzá az építési költségekhez.

Különböző elképzelések, ötletek születtek országsszerte a fiatalok körében is. Így határozta el, hogy ifjúsági munkavállalással — a mi szóhasználatunkkal élve: építőtáborral — segítik a mielőbbi megvalósulását.

A táborba — amely Ivo Lola Riborról, a hős partizánról kapta nevét — meghívták a testvérvárosok fiataljai közül is egy-egy brigádot, így szegedieket is.

Az ott eltöltött hónap élményeiről, a végzett munkáról kérdeztem a táborból hazakerült diákokat: Markos Károlyt, a Tisza-parti Gimnázium és Vízügyi Szakközépiskola utolsó évesét, Barcsai Istvánt, a Radnóti Miklós Gimnázium és Szakközépiskola ugyancsak negyedévesét, és Majláth Mihályt, a Déry Miksa Szakközépiskola tanulóit.

A beszélgetést azzal kezdi, ami számukra legnehezebb volt: a korán keléssel. — Valóban nehezünkre esett — mondja Barcsai Pista. — Sokszor úgy éreztük, nem bírunk reggel 4 órakor kiugrani az ágyból. Igaz, nem is vagyunk hozzászokva. Az utolsó napokban még sötét volt, amikor megszólalt a hangosbemondó.

— Nem volt sokkal könnyebb a reggeli torna sem — veszi át a szót Markos Károly, aki magasságával nemcsak a szegediek közül tűnt ki, hanem a közel 200 fős táborban is. — Különösen a kezdeti időszakban csináltuk fogcsikorgatva a gyakorlatokat, mert alapos izomlázunk volt a talicskázástól.

— Hogy milyen munkát végeztünk? — ismétlik a kérdést. — Nehezett. Földmunkát.

— A zsilip melletti töltést — gátat — építettük meg körülbelül 35 méter hosszúságban — sorolja Majláth Misi. — A lányok könnyebb munkát kaptak, például az elkészült gátra öt centiméter vastagságban humuszt terítettek, hogy minél előbb fűvesíthessenek. Csaknem két hétig partfalat építettünk, töltögettük, egyenesítettük, az előírások szerint. Reggel 6-tól délután 5-ig dolgoztunk kint, a tómederben, amelyet már három évvel ezelőtt közel 50 centiméter mélyen felszántottak. Innen biztosították a töltésekhez szükséges nagy mennyiségű földet, illetve így távolították el a felhalmozódott iszapréteget.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

Napi teljesítményük mindig meghaladta a 100 százalékos mértéket. Nagy szó volt ez a magyar diákok között, hiszen nehéz munkát végeztek. Ugyanakkor mégsem volt olyan nagy dicsőség, mivel a hazaiak 130—150 százalékos teljesítményeket értek el. Mutatják a dicséret okleveleket, s a legmagasabb elismerést a „Rohamunkás” oklevelet. Ezt még a hazai táborlakók közül is kevesen kapták meg. A magyar fiatalok 14 ilyen kitüntetést hoztak haza! Brigádjuk — a Petőfi Sándor — is elnyerte

„Rohambrigád” megtisztelő címet. Aztán kamaszos meghatottsággal még elmondják az augusztus 20-i „ajándékot”: — Tudták a srácok, hogy nálunk augusztus 20-a milyen nagy ünnep. Szólt a táborvezető, hogy nem kell ki-mennünk dolgozni, mentesít bennünket az aznapi munkától. Dében tudtuk meg, hogy a táborvezetőségből alakult egy brigád, amely Tito nevét vette fel. Ők dolgoztak helyettünk, s teljesítményüket, amely közel 200 százalékos volt, a mi teljesítményünk-höz írták. Igazán jólesett ez a figyelmesség. Szinte valamennyien megfogadtuk, hogy a jövő nyáron ismét elme-gyünk a tó építéséhez, ahol még sok munka van hátra. Iszaptalanítanak még egyszer, szennyvíztisztítót és szennyvízvezető csatornát készítenek, betonozlopokra emelik majd az öltözőket. Az idén decemberben az elkészült részeknél megkezdik a hatalmas tómeder feltöltését, amely hosszú időt vesz igénybe.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

Napi teljesítményük mindig meghaladta a 100 százalékos mértéket. Nagy szó volt ez a magyar diákok között, hiszen nehéz munkát végeztek. Ugyanakkor mégsem volt olyan nagy dicsőség, mivel a hazaiak 130—150 százalékos teljesítményeket értek el. Mutatják a dicséret okleveleket, s a legmagasabb elismerést a „Rohamunkás” oklevelet. Ezt még a hazai táborlakók közül is kevesen kapták meg. A magyar fiatalok 14 ilyen kitüntetést hoztak haza! Brigádjuk — a Petőfi Sándor — is elnyerte

„Rohambrigád” megtisztelő címet. Aztán kamaszos meghatottsággal még elmondják az augusztus 20-i „ajándékot”: — Tudták a srácok, hogy nálunk augusztus 20-a milyen nagy ünnep. Szólt a táborvezető, hogy nem kell ki-mennünk dolgozni, mentesít bennünket az aznapi munkától. Dében tudtuk meg, hogy a táborvezetőségből alakult egy brigád, amely Tito nevét vette fel. Ők dolgoztak helyettünk, s teljesítményüket, amely közel 200 százalékos volt, a mi teljesítményünk-höz írták. Igazán jólesett ez a figyelmesség. Szinte valamennyien megfogadtuk, hogy a jövő nyáron ismét elme-gyünk a tó építéséhez, ahol még sok munka van hátra. Iszaptalanítanak még egyszer, szennyvíztisztítót és szennyvízvezető csatornát készítenek, betonozlopokra emelik majd az öltözőket. Az idén decemberben az elkészült részeknél megkezdik a hatalmas tómeder feltöltését, amely hosszú időt vesz igénybe.

„Rohambrigád” megtisztelő címet.

Aztán kamaszos meghatottsággal még elmondják az augusztus 20-i „ajándékot”: — Tudták a srácok, hogy nálunk augusztus 20-a milyen nagy ünnep. Szólt a táborvezető, hogy nem kell ki-mennünk dolgozni, mentesít bennünket az aznapi munkától. Dében tudtuk meg, hogy a táborvezetőségből alakult egy brigád, amely Tito nevét vette fel. Ők dolgoztak helyettünk, s teljesítményüket, amely közel 200 százalékos volt, a mi teljesítményünk-höz írták. Igazán jólesett ez a figyelmesség. Szinte valamennyien megfogadtuk, hogy a jövő nyáron ismét elme-gyünk a tó építéséhez, ahol még sok munka van hátra. Iszaptalanítanak még egyszer, szennyvíztisztítót és szennyvízvezető csatornát készítenek, betonozlopokra emelik majd az öltözőket. Az idén decemberben az elkészült részeknél megkezdik a hatalmas tómeder feltöltését, amely hosszú időt vesz igénybe.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

— Bár délelőttönként elfáradtunk — folytatja ismét Markos Károly a beszámolót —, minden délután közös programot rendeztünk a jugoszláv fiatalokkal. Testvérbri-gádunkká fogadtuk a bori fiatalok brigádját, amelyben negyven bányászfiatal dolgozott. Többször rendeztünk közös sportdepután, kultúrmasort, vitafórumot. Minden nap három-három embert cserélt a két brigád, hogy még jobban összebarkóznunk.

Őskőkori könyvtár

Ma már bizonyos, hogy a híres dél-franciaországi sziklarajzok alkotói a cromagnoni emberek voltak. A képek tehát 35—10 ezer évesek. A tudósok eddig azt csodálták, hogy ábrázolásuk mégis meglepően művészi erejű, eleven és friss, a közelemből azonban, sziklarajzok közelében húzódó sírmezők feltárása során, a régészek csontokra vésett jelrendszerre bukkantak. A jelzések pontokból és nyílakból állnak, és teljes mértékű rajzok segítik.

A rajzok állatokat, bogarakat, tollakat, asszonyokat ábrázolnak, és az eddigi megállapítások szerint a cromagnoni ős bizonyos eseményeket akart megörökíteni, mintha ki akarta volna alakítani a maga különleges időrendszert (mint például a naptár, az óra). A jelrendszer és a rajz „összeolvasása” beszámoló a természet olyan eseményeiről, mint a hóolvadás, árvíz, rügyfakadás, virágzás, majd a fagyos időszak érkezése, tehát mindaz, ami a vadászó

ősember életét jelentősen befolyásolta.

Ez a rajzolt-vesett csontnaptár emlékeztette, hogy mikor kell állatölésről beszámolni a titokzatos isteneknek, mikor, milyen állatnyomát kell hajszozni, mikor kell már jó előre felkészülnie az időjárás változására.

A lelet arra kényszeríti a tudósokat, hogy módosítsák eddigi nézeteiket. Eddig ugyanis a már említett sziklarajzokból arra következtettek, hogy az őskor „művészetét” nem annyira a díszítő szándék, mint inkább a mágikus elképzelés ihlette, tehát az ihletelő, az úgynevezett vadászvarázslat volt, nem pedig a cromagnoni ember „tudatos” gondolkodásának és erőfeszítésének az eredménye.

A most feltárt La Marche-i leletek azonban joggal nevezhetők őskőkori könyvtárnak, és azt jelzik, hogy a mai ember közvetlen elődjének a szellemi képességei jóval nagyobbak voltak, mint ahogy eddig sejtettük.

Hol terem a sör?

„Sörűton” jártam Csehszlovákiában, ami úgy értenőd, hogy sörgyári mérnök ismerősöm meghívott: néztek körül náluk. Kértem: komlószüretet szeretnék látni. Van-e az olyan vidék, mint nálunk a szőlőszüret? — Semmi akadály — mond-ták cseh barátaim —, még szedhetek is, ha akarok, ha nincs tiszonyom. Ugyis kevés a munkásszék.

Mindig úgy képzeltem, hogy a két-három méteres, betonölpökre futtatott komlót végtelen táblákon termesztik északj szomszédaink. Tévedtem. Szlovákiában elvéve akad komlóföld, s Csehországban sem több kilenc-tízezer hektárnál. Ez is kizárólag Prága környékén és attól északra található.

Hanem arról a kilenc-tízezer hektárról Csehszlovákia felezi saját szükségletét, és évente 100—120 ezer mázsa komlót exportál. — Összesen? — Igen. Oriási érték ez, egymilliárd korona. — És mennyi jön Magyarországra? — Hat-nyolcezer mázsa.

Miután ez tisztázódott, ezt kérdeztem: — Nyugat-Németországban tudommal több sört isznak, mint bárhol a világon. Ott nem termesztnek komlót?

— Dehogynem. Főleg Bajorországban. De tőlünk is vesznek bőven. Évente tíz-névtízezer mázsát. Az pedig nem áll, hogy ők a leginkább sörisszák.

— A statisztika? A FAO adatai szerint így fest a vi-

láganglista: NSZK (évente és fejenként) 143,5 liter, Csehszlovákia 139,9 liter, Belgium, Luxemburg 130,7 liter, Dánia 121 liter, Írország 117 liter, Anglia 107,5 liter.

— Ez igaz, de Csehországban 155 liter a fejadag, s akkor a csecsemőket is beleszámítjuk.

A komlószedő diákok csendesen, terelve énekelgettek, az agronómus pedig ezt mondta: — Igazi vidámság majd este, a tábornút mellett lesz. En azonban még érdekesebbnek tartom, hogy ha jövőre visszajön, s megnézi nálunk az első komlószedő gépeket. Ha végre bevalnak, az lesz a világszenzáció!

F. L.

Makacs Ernő

a szabadkai rádió „Fiatalok fiataloknak” c. műsora és

az AKVÁRIUS disco klub vezetője

október 5-én, holnap este a tápié Művelődési Ház disco klubjának vendége lesz. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

ARAMSZÜNET

Ertesítjük fogyasztóinkat, hogy 1975. október 7-én reggel 7 órától délután 16 óráig

áramszünet lesz

karbantartási munkák miatt Hattyástelep területén. Fogyasztóink szíves elnézését kérjük.

DEMÁSZ Szeged város Déli Kirendeltség